

Emnenr. 9

Fylke: Hedemark

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Folldal

Emne: Låvring

Bygdelag:

Oppskr. av: Tor N. Striffler

Gard: Strithia m. fl.

(adresse): Tynset

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. ogB. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Nei. Det vart slått med låvringa like før siste Verdenskrig ¹⁹¹⁴⁻¹⁸ fordi arbeidsløneue vart for høge, noko som grøvedrifta hadde mest skuld i. Etter 1910 er det bruka låv ein og annan gongen når det har vore lite høg.

Før 1910 var det like så visst med låvring som med slåttu. Ein rekna da 1 lass låv (50 kju) til kvar kju for vinteren. Med det same slåttu var iudgjort, måtte ein "åt låvmorken". Det gjekk med ei vike og ved så det i låvmorken.

2. Det kunde at ein hogg noko låv like før slåttu, i først halvdel av juli. Det var helst når ein "reiste ved" i bjørkeskogen, at ein også saustindes saula låvret. Mest vanleg var det å hogge låv etter slåttoma. Løst i august og så lenge låvret var grønt. Når det börja gulne og dette av, stava låvthogsten av seg sjølv.

Berre bjørk. "å hogge låv" begynne i "låvmorken".

Bestemor bruka å rispe vidjelåv (før 1900) i juli og august av grøvidje som voks like over skogbandet eller av grøvidje som voks som tyrr laug bekken. På andre gardar var same stikken bruka.

3. Ein sigt med bøyg mot enden så ein kunde bøye kristaue ned med. Det var mange gårder på nede, stor bøyg eller liten bøyg, jambuud eller buidare mot bøyggen.

Bestemor brukte somme gonger halvrotter under rjog-
inga. d. er fingerrotter dei frugraue vantar, det er
berre ein liten skibb til kvar finger.

4. I fjellbandet og andre stader der lauvskogen var
låg og libben. - der det var "god lauvskog" - hogg ein
kvistane av så høgt ein nådde med sigden. Var breitt
så høgt at ein ikkje greidde "å topphogge", vart toppen
offe hogd av og brote ned. Det var ikkje alle som
lika denne hoggmåten - d.v.s. å hogge toppen av - , det var
for skugg åtfare med skogen, tykte dei.

Når det var høg bjørkeskog, vart bjørka rothogd,
hogd ned, stamma og kvistane vart til ved. etter at lauvrot
var hogd av.

"Kyllebre" er ukjend.

5. Låuvkvistane skulde ikkje vera for lange, 60-70 cm
var høvdeleg lengde. Dei vart sæula i kjerv, og beudene
saman med ein beudil av bjørk. Når ein hogg låuvet om
estersamaren, vart kjerva bore saman og "sett" i ein
låuvstamme når dagen var slutt. Vart det hogge for
slatten, måtte ein heuge kjerva opp på greiner i manns-
høgde til tårking og for at ikkje kvottera skulde få tak i
dei og rive dei smutt. Hogg ein låuv like ved garden, så
var det vanleg å bera med seg kjerv heim når ein skulde
fråm å få mat. Kjerva vart da reist opp langs låuvveg-
gen.

Låuvhegen er ukjend, likeins å sette dei på staur.
Kjerva vart lagt opp i ei kluff, eller mellom stamma og ein
grun som sat i passeleg høgde, eller beudillen vart heugd
på ein avhogd kvist. Kjervet måtte heuge så fast
at ein var sikker på at det ikkje datt ned att.

Låuvstammen var anten "einkelt" eller "dubbelt".
Stammen vart lagt mellom 2 tre som stod høvdeleg
langt frå kvarandre. I botnen la ein nokre grove
stenger så kjerva ikkje skulde bli liggande heilt på

beakken. I ein "einkelt" stubbe, vart kjerva lagt med rotendene same vegen. Stubben hadde lett for å bli ustø, idet sida med rotendene vart høgare enn ørda med toppane. Dette retta ein på med skydjer.

I ein "dubbelst" stubbe vart kjerva lagt omskjæves. Stubben vart nokko breidare men mykje større enn enkeltstubben.

I enkeltstubben var det eit "lauvlass" - 50 kjerv - . I ein dubbelst stubbe 2 lass. Når stubben var lagt, vart det reist tett med skauger ikring, så kvittene ikkje skulle koma til å øydeleggja.

6. Lauvet vart kjørt heim på vruterfise. Lauvdugnad er utkjend.

7. Både i innmark og utmark. I "god lauvskog" var det ofte at karane og kornfolkka kapphogde. Systemet bestefar var rann til å hogge. Ho grevde 75 kjerv om dagen, medan me andre klarte oss med 50-60.

Når det var høg lauvskog, hadde karane å felle tre, medan kornene og iingane hogg av kvistane og bar saman kjerva. Mannen sjølv sette stubben.

8. Lauvet vart kjørt heim etterkvart som det skulle brukast. Eit vauleg vart det lagt i fjøsdykket og så fyllt inn denfra og delt ut til kvittene. Brukte ein mykje lauv, kornene dyra fei lauv to gonger om dag, mest vauleg var ein gong. Ei kvi skulde ha eit lass - 50 kjerv - om vruteren. Det vart eit "handgrep" kvar dag.

Geit og sau fekk også lauv. Dei åt berre sjolve blada og dei finaste kvistane. Det vart mykje avfall av grove kvistar som ein brukte til breusel under fjøsgryta. Det var ingen fast bakst for kor mykje lauv småkvittene skulde ha. Ein ga så leuge det rakk. Heime brukte vi 1 kjerv om dag til 20 geit.

9. Bjørskelauvet beste frost her som det ikkje frost anna lauv.

10-15 Ukyend.

B.

1. Råkalaur.
2. Björkelaur
3. Ei tett-brot handve.
4. I ei aktarkorg d.v.s. den vanlege ~~kor~~ korga som vart brukta når ein ber høij run i fjellet frå låven.
5. Hornfalkarbeid.
6. Breidd på låvegolvet, helst på kroggolvet.
7. Blauda med hestmøttk, ofte koka saman. så det vart ei sörpe.
8. Noe seleg godt for var det ikkje.
9. Det var ikkje så mange som brukta råkalaur. Helst på gardar med lite høij, t.d. Fyagardane i N. Athadal. Der var det òrvisst for 1900, men etter det vart kraftfor å få, kom brukten av råkalaur burt. Leste mannsaldu har det ikkje vore brukta.

1621

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING